

Българска

Издание
на Съюза
на лесовете
в България

ГОРА

ISSN 1312-7055

Брой 1 (50), год. XI, февруари 2015 г., София 1303, ул. "Антим I" №17

www.bulgarian-foresters.org

e-mail: bggora@abv.bg

80 години Държавно ловно стопанство „Тервел“

Всеотдайна работа в името на гората и дивеча

На 23 декември 2014 г. Държавното ловно стопанство „Тервел“ - гр. Тервел, чества два юбилея - 80 г. от създаването на Горско стопанство и 40 г. на Държавно ловно стопанство. Не бе забравена и важната за колегията годишнина - 135-ата от организираната горска служба в България.

Тържеството започна с откриването на паметна плоча пред администрацията на ДЛС „Тервел“ от директора на Северноизточното държавно предприятие - Шумен, инж. Веселин Нинов и областния управител на гр. Добрич д-р Маргарита Новоселска. Официални гости на тържеството бяха председателят на Съюза на лесовете в България проф. Иван Палигоров, директорът на РДГ - Варна, инж. Тодор Гичев, народният представител в 43-ото Народно събрание от Добричкия регион и общински ръководител на ГЕРБ Живко Мартинов, директори на горски и ловни стопанства и Лесозащитната станция - Варна.

В градинката пред административната сграда офици-

Официални гости на тържеството (отляво надясно):
инж. Веселин Нинов - директор на СИДП - Шумен, д-р Маргарита Новоселска - областен управител на гр. Добрич, Живко Мартинов - народен представител, проф. Иван Палигоров - председател на СЛБ, инж. Тодор Гичев - директор на РДГ - Варна

алните гости засадиха юбилейно дърво - чинар, отгледан в горския разсадник на ДЛС „Тервел“.

Празничната програма продължи в читалището на града.

В приветственото си слово директорът на ДЛС „Тервел“ инж. Цветелин Миланов каза: „На днешния празник бих искал да благодаря на всички бивши и настоящи лесовъди и служители в стопанството, които със своя труд и грижи допринасят и за опаз-

ването и стопанисването на гората и дивеча. Гората е огледалото, в което се виждат резултатите на нашия труд и на нашите усилия. Вековното правило на гората е, че нашата работа днес ще се вижда и оценява от нашите деца и внуци - те ще бъдат най-вярното мерило и най-големият съдник на нашите дела. Затова, уважаеми колеги, нека да работим така, че идните поколения да се произнесат за нашия труд с благодарност, уважение и почит“.

Поздравителни слова произнесоха проф. Иван Палигоров, д-р Маргарита Новоселска, инж. Веселин Нинов, инж. Тодор Гичев.

Колективът на ДЛС „Тервел“ получи поздравителни адреси от министъра на земеделието и храните Десислава Танева, кмета на Община Тервел инж. Живко Георгиев, началника на РС „ПБЗН“ в гр. Тервел инж. Атанас Георгиев, председателя на УС на СЛР „ЛРД - Тервел“ инж. Веселин Влаев, районния прокурор Живко Желязков, от ПП ГЕРБ - гр. Добрич, както и от бивши служители на стопанството.

Поздрав поднесоха и децата от Школата по рисуване към ОДК „Малкия принц“ с ръководител Виолета Янкова, като представиха малка изложба със свои рисунки на тема „Гората и нейните обитатели“.

Юбилейни плакети бяха връчени на официалните гости, както и на бивши служители на ДЛС „Тервел“ с над 35 години служба в горите.

Детският фолклорен ансамбъл към читалище „Димитър Дончев - Доктора“ в града допринесе за празнично настроение на присъстващите с изпълнението на народни танци.

Нашата десетгодишнина

Нашият вестник „Българска гора“ завърши своята пълна десетгодишнина. Това е актив на Съюза на лесовете в България от първостепенно значение, който заслужава да бъде отбелязан и с който трябва да се гордеем. Радостно е, че издаването на вестника - едно несъмнено нелеко дело, се поддържа от цялата лесовъдската колегия и намира подкрепа в своята собствена среда. В течение на десет години вестник „Българска гора“ е защитник на българското горско дело, стожер на професионалното съзнание на българския лесовъд и на неговата колегиална солидарност.

Навършил своята десетгодишнина, нашият вестник ще развие още по-силна и оживена дейност. Със своето слово ще бъде в защита на българската гора, което е традиция на горските издания, надхвърлила 115 години, ще бичува недъзите, ще поощрява добрите дела и инициативи в полза на зеленото богатство. И напред от членовете на Съюза на лесовете в България, от всички в горското ведомство, от приятелите на горите зависи доколко ще може вестникът да изпълни тази задача. Надяваме се, че всички те ще удвоят своите усилия и ще направят така, че нашият вестник да помага още повече за по-нататъшния напредък на горския отрасъл в страната. Нека с участието на още повече сътрудници да направим вестника трибуна, от която да се обсъждат най-разнообразни въпроси от областта на горската наука и практика.

С този брой вестникът навлиза в своята единадесетгодишнина с амбицията да стане истински изразител на колективната лесовъдска мисъл и воля. Да бъде истинско обединително звено в нашата лесовъдска колегия.

Лесотехнически
университет

Факултет по
Горско стопанство

организиран

по случай 90-годишнината от основаването на
висшето лесотехническо образование в България

Международна научна конференция „Горското стопанство – мост към бъдещето“

6–9 май 2015 г.
Парк хотел Москва, София

Основна тема: Влияние на климатичните промени върху горите и горското стопанство.
Допълнителни области: Горско стопанство, Дървообработване, Екология.

Ключови лектори:
Проф. д-р Кейв О'Хара - САЩ
Д-р Маркус Линднер - Финландия
Д-р Жан-Лук Пейрон - Франция
Проф. д-р Иван Раев - България

Паралелно ще се проведе 7-а годишна среща
на Конференцията на деканите и директорите
на европейските факултети и колежи
по горско стопанство (ConDDEFFS)

Регистрация: galia@cim.bg
Информация: <http://conf2015.forestry-ideas.info>
Резюме на презентация и постеру: forconf2015@abv.bg

ПОЗДРАВИТЕЛЕН АДРЕС

По случай юбилея председателят на СЛБ проф. Иван ПАЛИГОРОВ изпрати Поздравителен адрес до директора на ДЛС „Тервел“ инж. Цветелин Миланов и колектива на стопанството, в който се казва:

Позволете ми от името на ръководството на Съюза на лесовете в България и от свое име да Ви поздравя с 80-ата годишнина от създаването на Държавно ловно стопанство „Тервел“!

Вие имате щастието да свържете своя живот с една от най-хубавите професии - на лесовъда, който се грижи за горското богатство. Нещо повече - Вие имате привилегията да работите в ДЛС „Тервел“, което има дългогодишни традиции в управлението и стопанисването на горите и развитието на горското дело на територията на част от

Дунавската равнина - Южна Добруджа.

Създаването през 1934 г. на ГС - гр. Тервел, е израз на усилията и на желанието на лесовъдската колегия непрекъснато да разширява своя принос за по-високо качество и за устойчиво стопанисване на горското богатство на тази част от България!

Бъдете горди с постиженията на няколко поколения лесовъди, които са създали и поддържат устойчиво във времето заслужен авторитет сред водещите професионалисти в областта на горското стопанство у нас!

Позволете ми в деня на отбелязването на тази прекрасна годишнина да Ви пожелаю крепко здраве, лично щастие и много професионални успехи!

ЧЕСТИТА 80-ГОДИШНИНА И НА ДОБЪР ЧАС!

НА ВНИМАНИЕТО НА ПРЕДСЕДАТЕЛИТЕ на регионалните съвети на СЛБ и председателите на дружествата на СЛБ в ИАГ, ЛТУ и ИГ към БАН

Предстои традиционното отбелязване на Седмицата на гората през април 2015 година. По традиция по време на честването се провежда и официалното връчване на приза „Лесовъд на годината“.

В тази връзка в срок до 15 март 2015 г., съгласно установените критерии, регионалните съвети на СЛБ и председателите на дружествата в ИАГ, ЛТУ и ИГ към БАН трябва да номинират по един кандидат за системата на ИАГ, нейните поделения и териториални звена, както и за поделенията на държавните горски предприятия в територията на съответния регионален съвет. Съдействие за това са поканени да окажат директорите на регионалните дирекции по горите и директорите на държавните предприятия.

Номинациите да се изпращат на адрес:
1303 София, ул. „Антим I“ № 17, факс: 988 04 15,
e-mail: anpetrakieva@gmail.com

Лесозащита

Съхнене и състояние на някои горски култури

През пролетта на 2013 г. бе установено интензивно съхнене на иглолистните култури в долния лесорастителен пояс, ветровали и ветроломи поразиха знакови за българското лесовъдство култури в района на Копривщица, Габрово, Трявна и Плачковци. Всъщност тези феномени не могат да бъдат наречени изненадващи, защото от много години се наблюдава постепенно влошаване на състоянието на културите, свързано, от една страна, с негативните промени на климата, а от друга - с подценяването на отгледните сечи, влажностните и температурните екстремуми и атаките на насекомни видове и заболявания.

Един поглед върху историята на горските култури в районите на Копривщица, Габрово, Трявна и Плачковци показва много общо - културите са създадени по идея на местната интелигенция с активното участие на учителите в началото на XX век. С развитието на горската администрация грижата за тях се поема от лесовъдската колегия, която провежда отгледните и санитарните сечи, създава условия за оптималното им развитие като част на околната среда, климаторегулиращ и средообразуващ фактор.

От гледна точка на горската екология културите като изкуствени екосистеми, дори и на оптимални за тяхното развитие месторастения, се отнасят към групата на екосистемите, създадени при екстремни условия. Такива системи са особено чувствителни към природните явления с екстремен характер - бурни ветрове, мокри обилни снегове, ледоломи, засушавания, високи температури на въздуха и почвата, антропогенно замърсяване, каламитетно проявление на насекомите и масово развитие на епифитотии. Всички тези особености налагат своевременно извеждане на предвидените по наредби и ЛУП отгледни, санитарни и главни сечи. От друга страна, извеждането на различните видове сечи в горите около населените места и курортните зони се посреща с неразбиране и най-често се осъжда от НПО и обществеността. Например в района на Трявна в първите години на прехода многократно сме се срещали с представителите на екодвиженията във връзка с извеждането на отгледните мероприятия в културите около санаториумите в околностите на града.

Поразените от ветровал и ветролом иглолистни култури в района на Копривщица, Габрово, Трявна и Плачковци в повечето случаи са на възраст от 80 до 110 години, пълнота над 0.7 (сн. 1), с на-

личие на короядни петна, огнища на нападения от кореновата гъба, с плоска, недоразвита коренова система, поради факта, че културите са създадени върху девастирани терени с плитките, каменливи почви. В същото време на местата с по-ниска пълнота - около 0.3-0.4, се е формирал надежден подраст от иглолистните и местните широколистни видове. Всички тези явления и процеси, взети заедно, са първите признаци, че гората е достигнала своя максимум на развитие и че процесът на смяната на екосистемата е започнал (Отто Н., 1998; Найденов Я., 1993, 2013). Димитров (1976) отбелязва, че турнусят на сеч на културите от бял и черен бор трябва да бъде около 40-50-годишна възраст. Същият автор отбелязва, че на 38-40-годишна възраст оптималният брой дървета на хектар при културите от иглолистни (бял и черен бор) не бива да превишава 1000, т.е. гъстота е приблизително равна на 3x3 метра.

Както е известно, от 1985 г. започва да се наблюдава трето интензивно съхнене в иглолистните култури. Събраната по този повод информация в ЛЗС - София, ни дава основание да направим няколко извода: максимумът на съхнене в този период е при културите на възраст 35-50 години, при пълнота над 0.7, без изведени всички предвидени отгледни сечи, при надморска височина над 800 метра. До подобни изводи стига и експертната оценка на процесите на съхнене, направена през 1991 г. (Донов В. и др., 1991). Разбира се, разглежданите култури са на по-голяма надморска височина, при тях значителна част от предвидените отгледни сечи са извършени, но възрастта им е значително по-висока, както вече отбелязахме - 80-110 г., а пълнотата все още висока.

При всички съхненеци и увредени от абиотични фактори насаждения вече сериозно се е проявил "ефектът на супника", понятие, употребявано от нашите по-възрастни колеги и от някои западни автори, с което се определя недостигът на влага и хранителни елементи при по-висока пълнота на горските култури и насаждения, при който дърветата изпадат във физиологичен шок

и значителна част от тях изсъхват. Този феномен се усилва в години след силни засушавания, с екстремно високи температури на въздуха, каквито бяха 2012 г. и пролетта на 2013 година. Под влиянието на влажностния и температурния стрес дърветата физиологически отслабват, настъпват процесите на разграждането на екосистемите, особено при напреднала възраст и висока пълнота на дървостоя.

Сн. 3. Пречупено стъбло със загиване на ядрото, причинено от *H. annosum*

Признаци на "ефекта на супника" са и силно източени стъбла, със слабо развита рехавя корона, избледняване на листната маса, появяване на ветровали и ветроломи, снеговали и снеголоми (сн. 2). В условията на влажностен и температурен стрес и при наличие на повалена дървесина се появяват короядните петна и симптомите на нападение от кореновата гъба и пнячушката.

Не е за подценяване и

вестно на по-голяма част от лесовъдската колегия, възниква въпросът защо не са взети никакви превантивни мерки? Причините за това са няколко: в годините на прехода по-голяма част на културите в района на Копривщица, Габрово, Трявна и Плачковци преминават към категорията на общинските гори и горите на физически лица. Собствениците им в много редки случаи се интересуват от фитосанитарните

Сн. 2. Форма на короната при стъблата при пълнота 0.7-0.8 на иглолистна култура в района на Копривщица

фактът, че през 80-те години на XX в. бяха установени огнища на коренова гъба в културите в района на Копривщица, като част от дървостоя изсъхна и беше отстранена. Впоследствие, след увеличаване на възрастта и пълнотата на културите, гъбата отново се активизира.

След като казаното дотук е из-

проблеми на своите гори. Същевременно стопанската дейност в горите се осъществява, като отдаването на насажденията за отгледни и главни сечи става на базата на обществените поръчки, а провеждането на отгледни сечи не е привлекателно за дърводобив. Не на последно място е крайно негативната обществена нагласа към каквито и да е сечи в крайселищните и курортните гори.

щинските и на физическите лица гори.

Лесопатологичните обследвания на Лесозащитната станция - София, показват, че във ветровалните култури в посочените райони, както и в повечето от смърчовите култури и насаждения на Витоша, се наблюдават и нападения от кореновата гъба (*Heterobasidium annosum*), която се развива в сърцевината на смърча, елата, мура-та в продължение на десетки години, достигайки на височина 7-8 м, и то без външни видими признаци. При силни екстремни ветрове или тежък мокър сняг стъблата, засегнати от кореновата гъба, се пречупват на височината на развитието на гилотата на дървесината (сн. 3). Тези факти трябва да се имат предвид от ръководството на ДПП "Витоша", неправителствени организации и обществеността, защото съществува реална опасност силен смерч да предизвика нов ветровал или ветролом, в които да бъдат засегнати много големи площи от "Бистришко бранище". От много години повечето от експертите от ПП "Витоша" са наясно, че тези гори се нуждаят от адекватни лесовъдски грижи в посока на създаване на разновъзрастни смесени насаждения. Напредналата възраст и голямата гъстота на смърчовите култури и насаждения на Витоша налагат да се започне с извеждането на отгледните и главните сечи, водещи към снижаване на пълнотата им и създаване на условия за тяхното естествено възобновяване. Това в никой случай няма да навреди на естетическите и рекреационните функции на горските екосистеми в парка, напротив - добре отгледаните гори са по-привлекателни и значително по-красиви.

Анализът на натрупаните през годините данни от лесопатологичните обследвания на Лесозащитните станции в София, Пловдив и Варна и екстремните температурни показатели и засушаванията през последните години дават основание през следващите вегетационни сезони да се очаква и съхнене на издънковите дъбови, включително и церови гори, на възраст над 35-50 години.

Лесовъдската колегия на България има достатъчно знания и умения да се справи с предизвикателствата, които ни поднася съхненето на иглолистните култури, и няма съмнение, че освободените площи отново ще бъдат възобновени и превърнати във високопродуктивни гори, гарантиращи високо качество на околната среда и климата на страната.

Доц. д-р Янчо
НАЙДЕНОВ

90 години висше лесотехническо образование в България

През 2015 г. се навършват 90 години от основаването на висшето лесотехническо образование в България. То започва с най-належащата задача - да се обучават лесовъдци с висше образование, които да ръководят професионално стопанисването на горите и да организират укрепването на опороените територии. С годините висшето лесовъдско образование стана основа за изграждане на цялостното лесотехническо образование и наука, доразвивани днес всеотдайно в Лесотехническия университет. Предисторията е добре известна и се характеризира с множество проблеми след Освобождението.

В юбилейната за ЛТУ 2015 г. трябва да се отдаде заслуженото на първостроителите (**Материал за тях ще предоставим в следващия брой**). Техният пример на висок професионализъм, всеотдайност и научна етика са неподражаем урок за идните поколения. Наред с това имаме основание да се гордеем с делата на всички, допринесли за успешното развитие на висшето лесотехническо образование в България и да вярваме и работим за още по-успешното му бъдеще.

За отбелязване на предстоящия юбилей ръководството и структурите на Лесотехническия университет с водещо място на Факултета “Горско стопанство” работят по подготовката на редица събития.

По инициатива на ФГС възникна предложението да се постави мемориална плоча на Димитър Христов. С решения на Факултетния съвет на ФГС и на Академичния съвет на ЛТУ предложението бе отправено към Министерството на земеделието и храните. След положително становище в МЗХ официалното предложение с документацията и проекта бяха внесени за решение в Столичния общински съвет. Процедурата в СОС е финализирана, планира се проектът да бъде изпълнен до края на март 2015 г. и плочата да бъде открита по време на предстоящото честване на Седмичата на гората - 6-10 април 2015 година.

Димитър Христов е министър на земеделското ведомство в четири правителства на България през периода 1911-1930 година. Избран е за народен представител в V Велико народно събрание и в 7 от обикновените народни събрания - XI-XIV, XVIII-XIX и XXI. Дейността на Д. Христов се отличава не само с всеотдайност за каузата на националното земе-

делие, но и с подчертан интерес и съпричастност към проблемите на българската гора. При неговото управление са осъществени редица плодотворни идеи за модернизирани на земеделието, опазване на уникалната ни природа и подпомагане на висшето лесовъдско образование. Природозащитните му възгледи са трайно предадени на неговите наследници. Неговата дъщеря Милка Данаджиева, в израз на волята на Д. Христов, през 1987 г. дарява семейния апартамент в центъра на София (на бул. “В. Левски”) на тогавашния ВЛТИ (сега ЛТУ) с цел “отнаема да се подпомагат талантлив студенти, които ще посветят живота си на родното горско дело”. От тогава повече от 100 студенти получават стипендията на името на Димитър Христов. Студентите ни са допълнително мотивирани и затвърждават вярата си, че са избрали една от най-благородните професии - на лесовъда.

Министър Христов е бил истински държавник, със заслуги за основаването на лесотехническото образование през 1925 г. и неговото развитие. Заедно с акад. Янаки Моллов са имали убеждеността, че прекрасните български гори трябва да бъдат стопанисвани от професионално подготвени лесовъдци, по примера на напредналите европейски страни. Той е министърът, по времето на който се залагат в Закона за горите и се предоставят за обучение на студентите учебно-опитните стопанства, които да се развият до днешните съвременни бази за обучение и наука. Неведнъж Д. Христов е заставал с принципна позиция в защита на гората, срещу вредоносни интереси. Негови са думите, изречени в Парламента: “С гората политика аз няма да правя!” Изявление, достойно за един родолюбив патриот. Затова животът и кариерата му са динамични.

В знак на уважение и преклонение пред светлата личност на Димитър Христов студентите и преподавателите от ЛТУ изразяват желанието си да бъде поставена паметна плоча пред входа на кооперацията в София, където е живял - бул. “Васил Левски” № 93. Нека паметната плоча бъде извор на нестихващо вдъхновение и преклонение пред силния дух на велика личност, оставила трайни следи в историята на България и горското ни дело.

Централните събития по случай юбилея са планирани за 7-9 май 2015 година. Ще се проведе Международната научна конференция съвместно

със 7-ата среща на Конференцията на деканите и директорите на европейските факултети и колежи по горско стопанство (ConDDEFFS), като на 7 май се предвижда общо тържество с широко участие от ЛТУ и системата на горите.

За втори пореден път след 2010 г. конференцията ще се проведе в парк-хотел “Москва” под мотото “Горското стопанство - мост към бъдещето”. Основната цел на конференцията е да се повиши нивото на лесовъдската наука и полезността ѝ за обучението, практиката и бизнеса. Тя ще даде възможност на наши и чуждестранни учени да представят своята научна дейност, да се разширят контактите за разработване на съвместни проекти, да бъде обменен опит в областта на висшето лесотехническо образование. Още в края на 2013 г. бе определена основната тема на конференцията - “Влияние на климатичните промени върху горите и горското стопанство”. Актуалността ѝ беше потвърдена през изминалата 2014 г. - с поройни валежи, наводнения, щети и дори човешки жертви.

За изясняне на пленарни доклади на поканата ни се отзоваха водещите специалисти: проф. Кевин О'Хара - Калифорнийски университет, Бъркли, САЩ; д-р Маркус Линднер - Европейски горски институт, Финландия; д-р Жан Лук Перон - ECOFOR, Франция; проф. д.с.н. Иван Раев - Институт за гората, БАН.

Включени са и допълнителни теми, групирани в три предварителни секции: Горска биология и екология; Лесовъдски технологии и дървообработване; Икономика и управление на горското стопанство. Подробните тематични направления и пълна информация за конференцията са представени на интернет страницата <http://conf2015.forestry-ideas.info/>. Предвижда се изнесените доклади след рецензиране да се публикуват в университетското списание “Forestry ideas” (<http://forestry-ideas.info/>).

Разчитаме на екипа на “Международни прояви” ООД (CIM), които помагат за регистрацията (e-mail: galia@cim.bg) и организационно-техническото осигуряване. Резюметата на презентациите и постерите се приемат на e-mail: forconf2015@abv.bg. За популяризирането на форума спомагат членовете на Международния научен комитет и почти всички наши възпитаници от чужбина - доста от

тях успяващи учени в Германия, САЩ, Нова Зеландия. Очакваме да бъде проявен интерес от много наши и чужди специалисти. По традиция ще участват много от докторантите и студентите от Лесотехническия университет.

Конференцията ще бъде открита на 7 май 2015 г. в 9 ч. под патронажа на Десислава Танева - министър на земеделието и храните. Получено е съгласие форумът да бъде под егидата на IUFRO и е утвърден като асоциирана проява на Европейския горски институт (EFI).

Наред с представянето на докладите и постерите участниците ще имат възможност за плодотворни професионални контакти. За официалните гости е организирано посещение в УОГС “Г. Аврамов” - Юндола.

Паралелно с Международната научна конференция ще се проведе и 7-ата среща на Конференцията на деканите и директорите на европейските факултети и колежи по горско стопанство (Conference of Deans and Directors of European Forestry Faculties and Schools - ConDDEFFS). Конференцията е основана през май 2009 г. в Серседия (Испания) по инициатива на проф. Антонио Нотарио Гомес от Политехническият университет в Мадрид, проф. Йоан Василе Абрудан от Трансилванския университет в Брашов и проф. Вилем Подразски от Чешкия университет по природни науки в Прага. Учредители на Конференцията са 29 европейски факултета и висши училища, които осигуряват образование по горско стопанство и изследователски програми в деветнадесет европейски страни. Факултетът “Горско стопанство” в ЛТУ е приет за член на втората среща в Брашов през октомври 2010 г. и е постоянен и активен участник. В Конференцията вече членуват 42 факултета и висши училища от 26 държави. Като гости са участвали декани на факултети от Северна и Южна Америка и Азия.

Главна цел на ConDDEFFS е да работи за повишаване на качеството на лесовъдското образование и за насърчаване на сътрудничеството в научните изследвания между европейските факултети и колежи по горско стопанство. Членове са декани, директори или индивидуални членове с други звания, отговорни служители като мениджъри на национално акредитирани факултети по горско стопанство, колежи или други университетски административни

подразделения, които трябва да са официално назначени да представят институцията или да могат да бъдат избирани за членове.

Досега са проведени 6 срещи. Домакини са били факултетите към Политехническият университет в Мадрид (два пъти - 2009 и 2012), Трансилванския университет в Брашов (2010), Чешкия университет по природни науки в Прага (2011), Истанбулския университет (2013) и Белградския университет (2014). На заседанията се разглеждат въпроси, свързани с основните цели на Конференцията: възможности за обмяна на информация за програми, ресурси и възможности на участниците, която да послужи като основа за сътрудничество; идентифициране и анализиране на общите проблеми на образованието и научните изследвания в областта на горското стопанство; споделяне на опита, натрупан в различни страни в процеса на адаптация към “Болонския процес”, за да се гарантира дългосрочно качество на лесовъдското образование в Европа; проучване на възможните решения на проблемите и определяне на насоки за действие; подготовка на проекти и програми за краткосрочни и средносрочни дейности; предложения за решаване на установените проблеми пред институциите, отговарящи за осъществяване на политиките в горите и околната среда на национално и европейско ниво; популяризиране на позициите на конференцията по различни теми с цел осъзнаване от широката общественост на важността на лесовъдското образование за устойчиво развитие на отрасъла горско стопанство в Европа и в останалата част на света.

На Петата среща, проведена в Истанбул през 2013 г., бе взето решение домакин на Седмата среща да бъде ЛТУ. На последната Шеста среща, състояла се в гр. Врњанска баня (Сърбия) за председател на управителния съвет бе избран доц. Милко Милев - декан на ФГС.

Една от основните теми, предвидени за разискване на предстоящата среща, е обучението по дисциплината “Горска педагогика”. Актуалността ѝ е свързана с необходимостта от поощряване на адаптирането на учебните планове и програми към належащите нужди на обществото, както и с възможностите за популяризиране на значимостта на горския сектор чрез адекватни форми на ко-

муникация. Основен лектор по темата ще бъде Томаш Башни от Министерството на селското стопанство, горите и околната среда на Австрия и секретар на Съюза на европейските лесовъдци. Друга тема за дискусии, предвидена в програмата, е посветена на екосистемните услуги от горите. Основен лектор ще бъде доц. Георги Костов - ръководител на катедра “Лесовъдство” при ФГС и зам.-министър на земеделието и храните. За споделяне на опит и сътрудничество като официален гост на срещата е поканен проф. Джеймс Алан - президент на Националната асоциация на университетите по горско стопанство в САЩ (NAUFPR).

Организационният комитет получи пълна подкрепа от Академичното ръководство на Лесотехническия университет. В подготовката се включиха и държавните предприятия и служители от Изпълнителната агенция по горите. Имаме положителни предварителни контакти и очакваме с подкрепа да се отзоват редица организации и фирми от горския сектор и сродни браншове - НЛРС-СЛРБ, Асоциацията на производителите на декоративни растения в България, “Гора Инвест” АД, “Андреас Штил” ЕООД, “Хускарна” - България, “LC Лабконсулт”, “Банко 97”, “Home Garden”, “Jlsoft”. Подкрепа ще окаже и Фондация “Америка за България”. От името на Организационния комитет се обръщаме с покана за още по-широка подкрепа и участие.

Призоваваме всички съпричастни структури, участници и гости да допринесат 90-годишнината на висшето лесотехническо образование в България да остане запомнящо се събитие, разкриващо възможностите ни, и достойно представяне на Лесотехническия университет, Факултета “Горско стопанство” и лесотехническата колегия пред нашата и международната общественост. Нека форумите да затвърдят самочувствието у нашите студенти и специалисти, че сме отдадени на една прекрасна кауза - българската гора и природа, че успяваме да бъдем адекватни партньори на колегите си от водещите европейски страни.

Проф. Веселин БРЕЗИН
ректор на ЛТУ
доц. Милко МИЛЕВ
декан на ФГС
доц. Мариус ДИМИТРОВ
зам.-декан на ФГС
доц. Красимира ПЕТКОВА
зам.-декан на ФГС

Юбилеи

Д-р Иван
КОСТОВ
на 80 години

Роден е на 24.01.1935 г. в с. Драгойново, Пловдивска област.

Завършва ВЛТИ през 1963 година.

Последователно работи в Горските стопанства в Поморие, Граматиково, Малко Търново. По-късно е заместник районен директор на РДГ - Бургас, главен директор на РДГ - Пловдив, а през 1995-1996 г. заместник-председател на Комитета по горите.

Инж. Иван Костов е изтъкнат специалист в областта на горското стопанство, с принос в развитието и утвърждаването на залесителното дело у нас.

Проявява професионалните си умения и висока лесовъдска култура при създаването на стотици хиляди декари горски култури, укрепването на водосборите на го-

лемите язовири "Камчия" и "Ясна поляна", в създаването на лесопаркове и крайпътни залесявания в Бургаския регион.

Като зам.-председател на Комитета по горите съдейства за утвърждаването на природосъобразното и устойчивото стопанисване и ползване на българските гори. Разширява сътрудничеството с горските служби в много европейски страни.

Инж. Иван Костов е автор и съавтор на редица книги и публикации в областта на горското стопанство. Книгата му "Горското стопанство в Бургаския район" е първото по рода си обширно историческо изследване.

Автор е на метода за превръщане на издънковите гори в семенни чрез средностъбленото стопанство.

Инж.
Господин
ГОСПОДИНОВ
на 70 години

Роден е на 01.02.1945 г. в Бяла, Варненска област.

През 1968 г. завършва ВЛТИ, специалност "Горско стопанство". След дипломирането си постъпва на работа като началник-участък в Горско стопанство - Старо Оряхово. От 1972 г. е заместник-директор, а от 1977 г. - директор на стопанството.

От 1986 г. инж. Господинов е директор на Дирекция "Лов и риболов" в Асоциацията "Горско стопанство и горска промишленост". През 1989 г. е назначен за заместник генерален директор на горскотърговската фирма "Лонгоза". От 1991 до 1997 г. е директор на ГС "Шерба" - с. Горен чифлик.

През целия си професионален живот инж. Господинов работи за осъществяване на идеята за превръщане на

Горските стопанства - Старо Оряхово и "Шерба", както и прилежащата черноморска територия, в атрактивен оазис във всички аспекти на горскостопанската дейност. Налага собствен стил в стопанисването и възпроизводството на горските генетични ресурси. На територията на ГС - Старо Оряхово, са залесени всички свободни площи, съдейства за създаването на мрежа от опитни култури за научноизследователска работа. Инж. Господинов има съществен принос за опазването и възпроизводството на генетичния фонд при дивеча, за развитието на ловното дело и ловния спорт и подпомагане на горските и ловните структури, за запазване и обогатяване на дивечовите популации в страната.

Инж. Минко
ПЪДЕВСКИ
на 70 години

Роден е на 23.01.1945 г. в троянското село Борима, Ловешка област.

През 1973 г. завършва ВЛТИ, специалност "Горско стопанство". Работи като заместник-директор на Горските стопанства - Кресна и Благоевград, а от 2004 до 2008 г. е директор на ДГС - Симитли.

В продължение на 30 години инж. Минко Пъдевски

работи за опазване на горите и тяхното обогатяване. Привърженик е на новите тенденции за генеративни градини с установен точен произход на репродуктивните материали. Под негово ръководство се създават семенни генеративни градини с площ 25 хектара. Председател е на Дружеството на лесовъдите ветерани в Благоевградския регион.

Съюзен живот

За подобряване на дейността на СЛБ

На проведеното през декември м.г. Общо събрание бяха направени ценни предложения за по-нататъшното подобряване на дейността на СЛБ. Станаха оживени разисквания, в които активно участие взеха инж. С. Чимев, инж. И. Георгиев, инж. Е. Ракъджиев, инж. Ц. Водев, инж. Я. Ярославов, инж. Л. Желев, инж. М. Пъдевски и инж. О. Николова.

Отчетът за дейността на Съюза на лесовъдите в България за мандата на УС 2009-2014 г. бе оценен като изчерпателен, обективен и критичен. В проведената дискусия бяха направени няколко основателни критични бележки и разумни предложения за по-нататъшно издигане на нивото и престижа на лесовъдската колегия и ролята и мястото на СЛБ в развитието и укрепването на горския отрасъл у нас:

- Отчетно-изборната кампания в Регионалните съвети (РС) на СЛБ не бе на нужната висота. Отделено бе малко внимание на кампанията, а в много от регионалните съвети тя не се проведе изобщо. В бъдеще ще бъде добре тя да се води на отчет и да се подпомагат РС по места за активното участие на дружествата в отчет-

но-изборната кампания.

- Отправените критични бележки за активността на РС се считат за преувеличени. Регионалните съвети са направили много предложения, но на тях не се обръща необходимото внимание. Дейността и авторитетът на председателите на РС по места не се зачитат от повечето държавни предприятия. В тази връзка се предлага в съветите да участват и председатели на централните ръководства на предприятията.

- СЛБ трябва да прояви по-голяма активност и настоятелност пред Министерския съвет за създаването на централно горско ведомство. Мотивите са нееднократно изтъквани.

- Всеобщо е мнението на колегията, че всички лесовъди, работещи в отделните звена в горското ведомство, трябва да тръгнат към обединение и изглаждане на взаимоотношенията си. Трябва да се работи за регулиране на заплащането на лесовъдите в РДГ и предприятията.

- Наложително е новият Управителен съвет и Председателството на Съюза да проявят по-голяма активност и да участват във всички мероприятия, организирани от неправителствени

организации, свързани с горското стопанство.

- Необходимо е подобряване на връзките на СЛБ с централните медии за отразяване на дейностите, свързани с горското стопанство. Не може да се допуска отразяването само на негативните факти и пропуските в нашата работа, което най-често се случва, а МЗХ и ИАГ, както и структурите на СЛБ да остават пасивни. Решително трябва да се обърне внимание на PR-звената от централното ръководство да реагират на всички неверни факти, дописки и предавания.

- Новото ръководство на СЛБ трябва да бъде надежден коректив на МЗХ и ИАГ и да следи за правилното изразходване на средствата в горския сектор. Счита се, че се отклоняват средства от горите за други дейности, а за лесокulturните мероприятия се занижават.

Избран бе нов Управителен състав: д-р инж. Анна Петракиева - София, инж. Айнур Ибрямова - Кърджали, инж. Антоанета Девилска - РДГ - Благоевград, инж. Борис Господинов - София, инж. Богдан Богданов - София, инж. Борислав Божов - София, инж. Боян Бенов -

РДГ - София, инж. Валентин Чамбов - ИАГ, инж. Веселин Антонов - Кърджали, инж. Галина Копралева - РДГ - Пазарджик, инж. Емил Ракъджиев - ИАГ, инж. Елин Лилков - РДГ - Смолян, инж. Здравка Дейкова - РДГ - Варна, проф. Иван Палигоров - ЛТУ, инж. Иван Янев - ЮЗДП - Благоевград, инж. Иван Иванов - Велинград, инж. Кирил Петков - ДГС - Бургас, инж. Любен Желев - ИАГ, инж. Милко Христов - ДГС - Своге, инж. Минко Пъдевски - Благоевград, проф. Никола Колев - София, инж. Никола Каварджиков - РДГ - Пловдив, инж. Ренета Назърова - ДГС - гр. Добрич, инж. Соня Димитрова - РДГ - Велико Търново, инж. Румяна Пенева - ЮИДП - Сливен, инж. Румяна Велчева - РДГ - Ловеч, инж. Сашка Иванова - РДГ - Смолян, инж. Севдалина Димитрова - РДГ - Русе, инж. Ирена Банова - РДГ - Русе, инж. Тодор Бонев - СИДП - Габрово, проф. Христо Цаков - Институт за гората при БАН, инж. Цветко Водев - ЮИДП - Смолян, инж. Юри Флоров - РДГ - Берковица, инж. Ярослав Ярославов - ДГС - Стара Загора.

Инж. Борислав
БОЖОВ

СЪЮЗ НА ЛЕСОВЪДИТЕ В БЪЛГАРИЯ
 София, 1303, ул. "Антим I" № 17 тел.: 02 9818632

ДО РЕГИОНАЛНИЯ СЪВЕТ НА СЛБ

гр.

инж.

инж.

ЧЛЕН НА УПРАВИТЕЛНИЯ СЪВЕТ НА СЛБ

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН/ГОСПОЖО

На основание на чл. 18, ал.1 и при условията на чл.19, ал.1 и 2 от Устава Управителният съвет на Съюза на лесовъдите в България със свое решение от 03.12.2014 г. свиква годишно отчетно събрание на сдружението на **05.03.2015 г. (четвъртък) от 10.30 ч. в зала 4 на централната сграда на Лесотехническият университет, София, бул. "Климент Охридски" № 10, при следния ДНЕВЕН РЕД:**

1. Отчет за дейността на СЛБ и на УС за 2014 г.
2. Приемане на отчет за изпълнението на бюджета за 2014 г.
3. Приемане на проект за бюджета за 2015 г.
4. Организационни

В съответствие с изискванията на чл. 20, ал. 2 от Устава на СЛБ, на последното си заседание УС определи норма за представителство за общото събрание - избраните членове на УС, плюс 1 делегат на 150 членове, а при организации с над 150 членове - 2 делегати.

Моля в изпълнение на решение на ОС от 03.12.2014 г. в срок до 15.02.2015 г. да се проведе преглед на организационното състояние и на членството в СЛБ. Моля във всеки Регионален съвет на СЛБ да се състави график и във всяко дружество да се провери съставът на членовете, като се изготви пълен списък на членовете на СЛБ, който да бъде обобщен в регионалните съвети и изпратен в офиса на СЛБ, София 1303, ул. "Антим I" № 17, не по-късно от 25.02.2015 г.

Настоящото писмо да се смята за покана за Вас и за избраните делегати.

Председател на СЛБ:
проф. д-р Иван Палигоров

02.02.2015 г.

Ветераните поздравиха
своите юбиляри

На 18 декември м.г. в сградата на Федерацията на научно-техническите съюзи в България по традиция Сдружението на ветераните от горското стопанство и горската промишленост (СВГСГП) поздрави юбилярите, членувачи в организацията.

Две почетни грамоти бяха връчени на заслужилите ветерани от Института за гората при БАН Пенка Цветкова и Мери Петкова.

Юбилярите за 2014 г. (на снимката) са инж. Христо Върховски на 95 г. (седнал), инж. Георги Петрушев на 80 г., проф. Димитър Зъков на 70 г., доц. Здравко Василев на 75 г. (прави, отляво надясно).

По здравословни причини отсъстваха проф. д-р Крум Калудин (90 г.) и доц. д-р Любомир Тошев (80 г.).

120 г. от рождението на акад. Борис СТЕФАНОВ –

Научните възгледи на акад. Стефанов за растителния свят

Биологичното разнообразие, за което днес всички говорим, удовлетворява любопитството на хората като природна даденост. Схващанията на младия естественик Стефанов за този природен феномен се базират на резултатите от адаптивната еволюция, контролирана от окръжаващата среда и на първо място - от климатичните условия. Инсуларният климат е първичната среда за обособяване на сухоземната растителност (Стефанов, Б., 1930). Тя е била изходният вегетативен тип, съставен от вечнозелени хигрофити, с ксероморфно устройство и дава началото на останалите вегетационни растителни съобщества.

Адаптивната еволюция е вървяла винаги по пътя на естествения отбор, извършван непрекъснато под влиянието на твърде бавната, но винаги комплицирана по своята същност проява на средата - единственият и всемогъщ фактор на формообразуването.

Под въздействието на прогресивното континентализиране на климата, ускорявано като естествен процес от многостранната човешка дейност, терциерната пространствено-хомогенна растителност се е диференцирала от отделно генетично близки и екологично рязко разграничавани се вегетационни типове които днес изграждат съвременната растителна покривка на Европа.

Континенталният климат силно влияе върху смесените хидрофилни формации (изградени от голям брой видове), превръщайки ги в бедни и еднообразни ксерофилни горски ценози - крайна фаза на които в Югоизточна Европа (в частност и в България) са еднообразните дъбови гори с бедна тревиста и почвена покривка, придобили по този начин реликтен характер.

Подчертавайки хомогения характер на някогашната флора и растителност в Северното полукълбо, Стефанов (1927) същевременно отстоява и разбирането си, че "... сегашният им състав (в т.ч. и родопската растителност) имат до голяма степен автохтонен характер и не са резултат от миграции от север на юг и обратно по време на глациациите и интерглациациите, както твърдят редица автори.

Колкото до варовитите терени, те са само убежище на ксеротермичната растителност през неблагоприятните за нея периоди и имат значение на първоизточник, върху който ксеротермите се еволюирали в сегашния си вид и открито (в някои случаи) по-късно са разширили ареалите си.

В "Географското разпространение на иглолистните и формообразуването в природата" (1940), както и работата си върху р. *Hupericum* (1932) Б. Стефанов излага основните си разбирания за вида и видооб-

разуването. В общи линии те са близки до тълкуванията на Н. Стоянов, но той схваща "линеевския" вид в по-тесни граници и е склонен към списване на "по-малки" ендемични видове, а не на подчинени на вида голям брой вътривидови таксони. Акад. Стефанов заключава, че повечето родове на иглолистните са възникнали самостоятелно в началото или са отдавна обособени в историческото си развитие, а не едни от други, с което се противопоставя на филогенетичното развитие на род *Coniferales*.

Характерна особеност на всеки организъм е неизменното схващане за неговата жизненост дотогава, докато той запазва възможностите да се нагажда към изменението на условията на средата, и когато тези изменения настъпят в много рязка форма, видът или съвсем изчезва, или остава в някои от находищата си като реликт (Стефанов, Б., 1936). Борис Стефанов се съгласява със сведения от стари пътешественици (приемани и от Н. Стоянов), че в миналото Софийското поле е било покрито с гори, част от известната в старата литература *Sylva Magna Bulgarica*. В Софийското поле, с изключение на речните брегове и заблатените масти, няма друга дървесна растителност, освен някои изкуствено засадени дървета (1926). Изказва несъгласие с почвоведа Иван Странски (1932) за произхода на "черните софийски почви" и характера на тяхната растителност като степна. Изяснява понятието "степ и псевдостеп" (1934) и в подкрепа на тезата си привежда списък на 40 степни растения, които все още растат тук, формирали се или чрез постепенно изсъхване на полублаблатни пространства и превръщането на ливадните блати в степни формации, или постепенното завоюване на изоставените от водата льосовидни глинни и тяхното заселване от степни елементи.

В статията си "Към въпроса за произхода и възрастта на льоса в Крайдунавската низина" (1940) въз основа на гидрографски, почвени и стратиграфски данни и данни от историческото развитие на растителността по тези места, подчертава флувиатилния произход на льоса, докато Д. Яранов (1938) е за еоличната хипотеза на Ритхофен, която трудно се съгласува с обективните фитогеографски доказателства. Ако се приеме тази хипотеза и геологичната възраст на льоса (100 000 г., посочена от Яранов и други автори, според Стефанов много преди Юрско време), историческото развитие на растителността в България и през последните фази на Плиоцен и през Кватерна трябва

да се очертае в една форма, малко приемлива и неотговаряща на истината.

Акад. Стефанов (1962) е привърженик на теорията за органогенния произход на нефта и по-точно за произхода на чернодробните мъхове (*Hepaticae*), които съдържат в талуса си мастни капки.

Според него торфищата в България имат много стар произход и отдавна са загубили родствениите си връзки с торфищата в Средна и Северна Европа. У нас те трябва да се разглеждат като самостоятелна фитогеографска единица, с характерни екологични, флористични и генетични качества, рязко отличима по своя състав от големите торфища на Северна Европа (Стефанов, Б., Йорданов, Д., 1931).

Съвременната климатична ситуация и аномалии не са благоприятни за иглолистните ни култури. Никой не може да очертае в цялост утвърдения им статус и екологичен оптимум. Още в 30-те години Борис Стефанов предвижда настоящите проблеми в боровите монокултури чрез сериозен анатомичен и екологичен анализ, свързан с оформената проводяща система (трахеидна) и намиращата се в паралелни отношения листна система. Иглолистните не са в състояние да понесат засушаването на климата и да се конкурират с широколистните, ареалът им се стеснява и те се запазват в реликтни планински местообитания, притежаващи по-висока и по-слабо колеблива влажност, като там биват изместени от някои широколистни, на първо място от бука (1937).

Категорично се противопоставя на Г. Сираков (1948) за превръщането на буквите гори в смесени с иглолистни, като най-подходящ път за възстановяване на горите у нас и евентуално повишаване на производството на иглолистна дървесина. Препоръчва залесяване на оголените и пустеещи земи (1950) и избор на подходящи дървесни видове за нашите залесявания (1952). Изкуственото възобновяване ще бъде успешно тогава, когато е максимално имитирало естественото - фиданки от местни семена, укрепнало потомство, вътривидова конкуренция.

(На стр. 6)

Планът за многофункционално стопанисване на горите на територията на община Велинград

В рамките на работата по проект "Ориентирано към бъдещето управление на Европейските горски ландшафти" (INTEGRAL) бе подкрепено разработването на План за многофункционално стопанисване на горите на територията на община Велинград до 2025 година. За малко повече от 2 години (от октомври 2012 до януари 2015 г.) бяха проведени 9 работни срещи със заинтересованите страни или техни представители в община Велинград и 7 срещи на участниците във Водещата група.

Защо се налага разработването на План за развитие на горите и горското стопанство на община Велинград?

Велинград е СПА столица на Балканите, а общината е известна с възможностите си за развиване на туризъм, като наличието на минерални извори в съчетание с горските територии и изключително ценни гори и красиви пейзажи налага да се проучи и отчете общественото мнение за развитието на горите на общината. Целта на този тип планиране е с подкрепата на местната общност да се разработи стратегическа рамка, която да гарантира устойчивост в управлението на горите за по-дълъг период, като се постига равномерност при използването на горските територии. Бяха проведени структурирани интервюта с представители на всички, които имат интерес горите да гарантират поминък, който осигуряват и днес. По време на работните срещи се постигна прозрачност при обсъждане - имаше възможност да се споделят мнения, да се поставят въпроси, да се потърсят общи решения. През последните години в горското стопанство на България се полагат сериозни усилия за прилагането на принципите на устойчивостта и прозрачността в управлението на горите. Промените в екологичната среда изискват балансирано съчетаване на икономическите, социалните и екологичните интереси, което да се положи в основата на управлението на горите и на горския сектор.

В този смисъл Планът

предоставя обобщена информация за горските ресурси, определя целите за развитие на горите и основните насоки на управлението им, приоритизира горските функции и набелязва най-важните проблеми, чието разрешаване ще подобри управлението на горите. Той предвижда и подобряване на цялостното отношение на обществеността към горите и получаване на одобрение и подкрепа за дейностите на горското стопанство, както и на собствениците на недържавните гори и ползвателите на дървесина. Важни елементи на Плана са подобряването на инфраструктурата в горите и запазване на площта на горите със специални защитни, охранни или средообразуващи функции. С консенсус на заинтересованите са приети принципи решения за стопанисването на горите. Определени са ключовите блага и функции - екосистемни функции и услуги, които хората очакват да получат от горите на територията на общината, наред с дървесината, горските плодове, билките, гъбите, осигуряване на паша за добитъка, възпроизводство на защитните, средообразуващите и водоохранните функции на горите, опазването на дивеча и рибата в непромишлените водоеми.

При управлението на горите с консенсус са приети 5 приоритета:

1. Устойчиво стопанисване и ползване в горите - ползването на дървесина, плодове, билки, гъби и т.н., но и опазване на горите и взаимодействие между собственици, стопани и ползватели.
2. Развитие на устойчив туризъм - изграждане на екотътеки, информационни табели, туристически заслони, табла с информация и балнеоложки оздравителни центрове. Този подход включва мерки по благоустрояване на съществуващи и изграждане на нови, най-често пешеходни туристически маршрути. Пълно развитие на наличните ресурси като туристически продукт чрез проучване, разработване и включване на туристически маршрути.
3. Подобряване на инфраструктурата - подобряване

на състоянието на горската пътна мрежа, изграждане на нови пътища за по-голяма достъпност до отдалечените дърводобивни обекти.

4. Управление на водните ресурси - поддържане на съществуващата система за водоснабдяване, изграждане на нови водохващания и водопроводи.

5. Връзки с обществеността, обучение, взаимодействие между институциите.

Всички представители на заинтересованите страни очертаха 9 специални обекта, поставиха над 45 свои искания, желания и очаквания, като на последните две работни срещи посочиха и политическите действия, охранни или предприемат от общината, регионалните служби и държавата, за да се реализират поставените цели. През януари 2015 г. Планът за многофункционално стопанисване на горите на територията на община Велинград, окомплектован с картния материал, е внесен за 30-дневното обществено обсъждане и приемане от Общинския съвет на Велинград. След приемането му Планът става част от Общия устройствен план на община Велинград, отнасящ се за горските територии, и ще позволи да се намират с консенсус решения за управлението и стопанисването на горите на територията на общината, в т.ч. развитие на приетите с консенсус инвестиционни намерения на бизнеса.

Благодарност

The work leading to these results has received funding from the European Community's Seventh Framework Programme under grant agreement No FP7-282887. The results of this research are obtained by work on International Scientific Project for Future-Oriented Management of Forest Landscapes - INTEGRAL (ENV.2011.2.1.6-1/Land Use and European Forest Ecosystems. <http://www.integral-project.eu/>).

Проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ
координатор на проект INTEGRAL за България

www.bookshop-bg.com

- ♦ Техническа литература - горско стопанство, агрономство, инженерен дизайн, технология на дървесината, ландшафтен дизайн, архитектура.
- ♦ Плотирание на чертежи, принтиране, ламиниране.

поръчайте online: www.bookshop-bg.com

facebook /bookshop-bg.com

bookshopsosia

bookshop@abv.bg

0878 510141

02/91907*358

Проф. д.с.н. Пламен Мирчев е избран за член-кореспондент на БАН

На 18 декември 2014 г. Общото събрание на академиките в БАН избра проф. д.с.н. Пламен Мирчев за член-кореспондент с изисква-

щото се мнозинство над 2/3 от числения състав. На конкурса за член-

кореспонденти на БАН, обявен на 20 август 2014 г., по "Аграрни и лесовъдни науки" бяха номинирани 11 кандидати в 5 направления.

Пламен Борисов Мирчев е роден на 29 ноември 1950 г. в София. Висше образование получава във

ВЛТИ през 1976 г., специалност "Горско стопанство". Работи като лесничей в ГС - Хвойна, Смолянско. С конкурс през 1977 г. постъпва в Института за гората. Кандидатска дисертация защитава през 1986 г., научната степен "доктор на науките" получава през 2005 година. През 2006 г. е избран за професор. Изследователската дей-

ност и научните приноси на Пламен Мирчев обхващат фаунистика и биология на насекомите вредители в горите, паразитоиди по насекомите, горска екология, включително влияние на климатичните промени и мониторинг върху състоянието на горските екосистеми, лесовъдство, създаване на стационари и експери-

ментални горски култури.

Проф. Мирчев е ръководител на секция "Горска ентомология, фитопатология и ловна фауна", председател на ОС на ИГ, член на ОС - БАН и комисии. Заемал е и административни длъжности като член на Националната комисия по лесозащита към МГТП, КГ и ИАГ, фонд "Научни изследвания".

110 г. от рождението на проф. Юрдан ДУХОВНИКОВ

Трябва добре да знаем, че все още твърде малко знаем за гората

Проф. д.с.н. Юрдан Духовников (1904-1988) се нарежда сред най-известните учени в областта на горската наука. Със своите учебници, монографии, наръчници и задълбочени научни изследвания той бе еднакво уважаван и популярен както от представителите на науката, така и от практикуващите лесовъди по негово време. Преподавал е знания по горска таксация на не една генерация. По случай годишнината, която отбелязахме м.г., и в знак на признателност към човека и учения в следващите редове искам да разкажа някои мои спомени.

Проф. Духовников бе пълен с научни идеи и теми и най-важното - разполагаше със себе си. Той е създател на научно-изследователския сектор (НИС) във ВЛТИ и е един мандат заместник-ректор, но поначало е избягвал административната работа и се е посвещавал на една конкретна и задълбочена научна дейност. Изключително важно за мен беше, че в продължение на девет години работих заедно с професора в един кабинет. Това ми даде възможност да го опозная - и като човек, и като учен, и да се ползвам от неговите знания, богат опит и безспорна ерудиция. Той бе за мен генератор на идеи, консултант и "жив справочник" по горс-

костопанската наука. Притежаваше и богата обща култура. Историята я знаеше в такива подробности, като че да беше академик-историк, а не горски професор.

Разбрах, че е професор по горска таксация през 1967 г., когато за пръв път влезе в лекция пред нашия курс по този предмет. Преди това го бях срещал по коридорите и стълбищата в сградата на ВЛТИ - бе среден на ръст, слаб и сух, леко приведен напред и много пъргав човек. Него винаги съм го оприличавал по външен вид и фигура с родния ми баща.

На лекциите си професорът бе много задълбочен и съсредоточен. Имах странно усещане, че науката, която така убедително ни преподаваше, е създадена изцяло от него самия. Не ползваше записки. Постоянно се движеше - като изнасяше лекцията или пишеше на дъската, или се разхождаше от единия до другия край на катедрата. Професорът говореше ясно и сравнително бавно, а подиумът, върху който постоянно се разхождаше, скърцаше ли, скърцаше.

Освен по горска таксация проф. Духовников за първи път пред нашия випуск започна да чете и втора дисциплина - "Учение за растежа и производителността на

гората", като скоро след това (1971 г.) излезе и учебник по нея. Този курс за мен бе по-интересен от горската таксация, която разглеждаше гората повече в нейния статичен вид, докато "учението" разглеждаше горските процеси в тяхното динамично развитие и така по-добре се изясняваха тайните на дървопроизводствения процес.

По-късно, когато с проф. Духовников вече станаме колеги и работехме в един кабинет, имаше прекрасната възможност да се сближа с този човек - един от най-известните учени лесовъди в България и първи доктор на науките в нашата област. От този уважаван човек най-много "признавах" от занаята на научния работник, изследовател, изчислител и преподавател. Непрекъснато опознавах неговите умения и навици и се мъчех те да станат и мои.

Сутрин идваше на работа около шест и половина часа. С него институтът започваше работния си ден. Влизаше в кабинета и обикновено правеше малка закуска, купена от институтския бюфет, и веднага започ-

ваше работа. Той нямаше общоприетия навик сутрин да разглежда вестниците. Сядаше и започваше да смята. Смятането или изчислителната работа бяха най-честото му занимание. В останалите случаи пишеше на ръка, а посещаваше машина. Сметачната му машина се наричаше "Брунсвинг", с която делението се извършваше с една ръкохватка чрез последователно въртене напред и назад. Дотам бе свикнал с тази немска сметачна машина, която сега се намира в музея на ЛТУ, че когато се появили малките електронни калкулатори, той дълго време не им се доверяваше. След това свикна да работи и с тях и много ги благославяше.

Всеки ден - около 10 часа, редовно се събирахме на кафе в лабораторията. Колективното кафе играеше ролята на кратка "оперативка", а и минути на почивка, през които се разказваха нови вицове и анекдоти. Професорът сам обичаше да разказва вицове и много заразително се смееше след всеки интересен виц. След кафето - отново по кабинета. Той оставаше на работа до 11.30 ч. и си тръг-

ваше. Отначало идваше след обяд към 15-16 ч., но постепенно се ограничи само с предиобедното си работно време.

От 1978 г. професорът престана да чете лекции пред студентите, но до края на живота си не спря научноизследователската работа и да издава нови монографии. Но нека да разкажа и за неговото "поведение" сутрин, преди да влезе в лекция. Около половин час преди тя да започне (в 7 ч. и 15 мин.) професорът ставаше от стола и започваше да се разхожда из кабинета. Бе много съсредоточен и сякаш "пренесен" в аудиторията - виждаше студентите си и живееше с темата на предстоящата лекция. От време на време правеше някоя справка с учебника. Ето такъв беше навикът на този голям учен и преподавател преди всяка лекция години наред. Заслужаваше да се поучиш от "майстора".

В научно-преподавателската ми работа проф. Духовников бе близко до мен. Знаеше моите идеи и всеки ден бе наясно с какво се занимавам. Аз също започнах да ходя много рано на работа и понякога се случваше да го изпреварвам, отивах пръв, сядях и започвах да работя. По някое време чуваше стъпките му в коридора,

усещах, че е пред вратата и се мъчеше да сложи ключа в бравата и да отключи. Бързо ставах от мястото и му отварях вратата. Всеки път му ставаше неудобно и искаше да се "оправдае" за "голямото" си закъснение. Налагаше се да му обяснявам, че той си идва съвсем навреме, но аз този път малко съм подранил. Професорът поглеждаше часовника си, бързо се "успокояваше" и започваше работа без излишни приказки.

- Трябва добре да знаем - казваше проф. Духовников, - че ние все още твърде малко знаем за гората и в частност за "растежния процес на горските насаждения". За него, обективния изследовател, беше съвсем ясно, че както природата, така и горската екосистема е вечна, и никога нямаме право и основание да заявим, че сме я опознали и напълно изучили. Гората има много тайни, които тя трудно отдава или отдава на "малки порции", на най-талантливите ѝ и упорити изследователи.

Такъв беше проф. Юрдан Духовников. Чистосърдечен, скромнен и трудолюбив. Човек за пример. Учен за подражание. Поклон, поклон пред теб, учителю. Скъпо ми е твоето име.

Проф. д.с.н. Кирил БОГДАНОВ

Научните възгледи на акад. Стефанов за растителния свят

(От стр. 5)

Съвместно с доц. А. Ганчев създават "Метод за бързо изграждане на ползащитни пояси" (1953) за запазване на почвата от ветрова ерозия. Препоръчват за основен вид летния дъб чрез сеене, а не от фиданки, за да не се урежда централният му корен при пресаждане чрез фиданки. Мимоходом е коментирал модерният "лисенковски" метод - "гнездеви способ за засаждане с жълъди", но след поникване препоръчват оставяне само на един поник и отстраняване на другите.

Във връзка с реконструкцията на "нископродуктивните гори" обръща внимание че "... това е извънредно трудна работа, която е възможна само когато е налице пълно съвпадение на екологичните изисквания на видовете и условията, при които те се отглеждат" (Стефанов, Б., Костов, К., 1965). В исторически план обезлесяването е най-важният фактор за упадък на цивилизацията. То има много

по-тежки последици за планинските райони, където възможностите за селскостопанско производство са по-ограничени, а населението разчита на гората като средство за поминък.

Интересна е полемиката на Б. Стефанов и И. Радков по повод отпечатаната статия "Природосъобразно ползване на горите" (Радков, Ил., 1959). Природосъобразно стопанисване може да означава такова стопанисване, както горите се "стопанисват" от природата. Без участието на човека обаче природата сама не е предвидила стопанисване на гората, която без вмешателствата му е съществувала, без да се стопанисва, а само като форма на развитие на природно възникнал обект, подчинен на природни закономерности. Съзнателното участие на човека в развитието на гората внася нови закономерности, съвсем различни от природните. Разпределението на горите в чисти и смесени не може да бъде прищявка на практиката. От едно смесено на-

саждение лесно може да се създаде чисто, а от чисто природно насаждение не винаги може да се формира жизнено смесено насаждение.

Да се създава и поддържа разновъзрастен строеж на едно насаждение е лесно за природата, ако човек остави насаждението на мира. Но ако рече да го стопанисва, се получава съвсем друго. Лесовъдството като наука има за цел да разкрие онези закономерности, чрез овладяването на които може да се осъществи културната гора. Лесовъдът ще създава гори чрез засаждане и ще ги стопанисва като едновъзрастни, защото това е стопански най-изгодно. Дори при природосъобразното стопанисване ползването не е в полза на гората, а на обезлесяването. Като се е намесил в живота на гората, за да я ползва, човек трябва да се намеси и в нейното създаване и отглеждане. Темпът на ползване не може да се съобразява само с природните закономерности, но при заместване

на природната гора с културна желаните от всеки лесовъд резултати ще се получат.

Днес в Европа се счита, че постепенните изборни сечи са залогът за устойчиво развитие на гората, при главен аргумент - екологичната полза. При голите сечи гората изчезва - това е лошо, а при други сечи - остава - това е добре.

Всяка изборна сеч е свързана с отрицателна селекция, т.е. отстраняване на най-продуктивния генотип, който в естествената гора е най-адаптивен.

Дърветата трябва да се сакат в тази възраст и по способ, чрез който ще останат обилно и пълноценно потомство.

Твърде интересни и звучащи актуално и днес са обосновките и заключенията на акад. Стефанов и неговите съавтори по въпросите за залесяването, разместване (трансформиране) на някои дървесни видове по райони, използване на натурализираните вече екзоти, водещи до

подобряване на биоразнообразието и продуктивността на гората.

Необходимо е основно познаване на особеностите на горската природа и на условията, при която тя се намира, т.е. да се отчитат и изискванията към средата на дървесните видове през целия им жизнен цикъл, а не само да се следи растежът на фиданките през началните години от тяхното засаждане (Роснев, Б., 2009).

Първата официална статия на асистента Борис Стефанов (1921), описваща растителността на Западна Тракия, е осмислена на Южния Балкански фронт, под куршумите и грохота на оръдията в дни, когато устремът на българската нация е прекършен, когато цари разруха, глад и спекула.

Научното търсене обикновено започва от малкото (по-семплото) към общото. В зенита на своя жизнен път никак сантиментално и носталгично той описва едно ябълково дърво с длановидно-триразделни листа, по-

казвайки смисъла и значението на микрокосмоса - едно завръщане към началото, към смисъла на живота (Стефанов, Бънков, 1977).

Борис Стефанов е български ботаник-дендролог, изучавал флората на България, работил върху физиологията, формообразуването, систематиката и екологическата география на растенията. Това е отразила и записала историята в енциклопедичните справочници.

И все пак, кой е той? Учен-естественик, кустос, администратор (ректор и директор), енциклопедист, горски писател?

Разточителството не е свойствено на Природата, но в аурата на Борис Стефанов се вижда нейната щедрост и целесъобразност.

Завършвайки, ще изпозвам изстраданата му епитафия "... Това направих аз, другите да довършат".

Проф. д.с.н. Христо ЦАКОВ
директор на Института за гората - БАН

Нови книги

Никола Д. Колев.

Биосферен резерват "Мантарица", Природен резерват "Беглика". "Военно издателство" ЕООД, София, 2014, 127 стр.

В изданието на проф. д-р Никола Колев се засягат актуални проблеми на развитието на световната и националната мрежа от биосферни резервати, създавани за опазване на част от природното наследство и биологичното разнообразие на нашата планета. Биосферният резерват "Мантарица" и природният резерват "Беглика" са обособени в биома на родопските

иглолистни гори, създадени за съхраняване на съществуващите в региона естествени горски екосистеми и биоценози. В тези защитени територии естествено са формирани дендроценози и съобщества, сложни по състав и структура, които са представителни за генетичния фонд и биоразнообразието на планинската/горската флора в ареала на Западните Родопи. По Програма "CORINE Biotopes" в тях са проучени и идентифицирани типичните за природата биологични съобщества и горски хабитати с общоевропейско конзервационно значение. Установено е богато разнообразие на растителността в природния комплекс "Мантарица - Беглика" и планинския масив Голяма Сютя.

Освен растителните съобщества в изданието се разглеждат още видовият състав на обитаващите района животински и дивечови популации, горската орнитофауна, както и състоянието и

развитието на мрежата от защитени територии и зони от "Натура 2000" в Пазарджишка област и Западните Родопи.

Кирил Цанов. 130 години Горско стопанство - Велинград. "Рони дизайн", Велинград, 2013 г., 70 стр.

Това е поредната книга на лесовъда д-р инж. Кирил Цанов, дългогодишен директор на Горското стопанство във Велинград и главен директор на РДГ - Пазарджик. Той е от лесовъдите, които оставиха не само ярка професионална диря, но има в своята творческа биография

7 издадени книги и над 50 специализирани публикации.

Изданието е ценен пример за съхраняване на историята на нашето горско стопанство, в която са запазени не само етапите на развитието му във Велинградския район, но и имената на хората, работили през годините тук.

"130 години Горско стопанство - Велинград" съдържа пет глави - Горското стопанство сега, Горското стопанство в миналото, Ловно и рибно стопанство, Горски дейатели и Послеслов. Интересно е, че в първата глава е представена съвременната дейност на Горското стопанство във Велинград до 1995 г., когато инж. Цанов се пенсионира. Ценни обаче остават всички исторически данни, имена на хора, снимки, издирени и включени в книгата от автора. А на следващите поколения ръководители инж. Цанов завещава да продължат да работят и да пишат историята на стопанството.

IN MEMORIAM

На 15 декември 2014 г. почина проф. Иван Василев Михов.

Роден е на 15 октомври 1936 г. в с. Паталеница, Пазарджишка област.

През 1954 г. завършва Велинградския горски техникум и 2 години работи в ГС - Чепеларе. ВЛТИ, специалност "Горско стопанство", завършва през 1963 година. Няколко години работи в ГС - Якоруда, след това е учител в Горския техникум във Велинград. През 1968-1971 г. е научен сътрудник в Института за гората при БАН. От 1971 г. след конкурс е на работа във ВЛТИ (сега ЛТУ) като асистент, доцент (1977 г.) и професор (1988 г.) в катедра "Лесоустройство", където се пенсионира през 2003 година. Води лекции по лесоустройство и горска таксация.

Защитава дисертация за научната степен "доктор на селскостопанските науки" през 1986 година. Два последователни мандата - от 1979 до 1987 г., е зам.-ректор на ВЛТИ, ръково-

дител на катедра "Лесоустройство" (1984-1993 г., 1995-2000 г.). През 1995-1999 г. е член на СНС "Лесо-

технически науки" към ВАК.

Широк е спектъра на научните интереси на проф. Михов, които го утвърждават като известен учен в България и света. Има над 135 научни публикации у нас и в чужбина, автор е на книги, учебници, справочна литература, доклади на национални и международни научни форуми. Подготвил е над 3000 инженери по горско стопанство, като под неговото научно ръководство са се дипломирали 120 студенти. Известен със своята ерудираност, системност и последователност в научната и преподавателската дейност, проф. Михов оставя трайна следа в горското научно дело.

Поклон пред светлата му памет!

ЮРИДИЧЕСКА КОНСУЛТАЦИЯ

Отново за графика за ползването от работниците и служителите на платен годишен отпуск за следващата календарна година

Отговор: Предложеният от директора график за ползването от работниците и служителите на ПГО за следващата календарна година е утвърден по ред и начин в нарушение на трудовото законодателство. До 31 декември на предходната година работодателят утвърждава график за ползването от работниците и служителите на ПГО за следващата календарна година след консултации с представителите на синдикалните организации и представителите на работниците и служителите по чл. 7, ал. 2 от Кодекса на труда (КТ). Графикът се изготвя така, че да даде възможност на всички работници и служители да ползват платения си годишен отпуск до края на календарната година, за която се полага. Работникът или служителът също е длъжен да използва платения си годишен отпуск до края на календарната година, за която се полага, като задължително отпусъкът се ползва след писмено разрешение на работодателя (чл. 173, ал. 1, 2 и 6 от КТ).

Преди утвърждаване на графика работодателят е длъжен да покани всички работници и служители да заявят своите предпочитания за времето, през което наведнъж или на части желаят да ползват платения си годишен отпуск до края на календарната година, за която се полага (чл. 37 а, ал. 1 от НРВПО - ДВ, бр. 21/2011 г., в сила от 15.03.2011 г.). Графикът се изготвя така, че да осигури нормално протичане на производствения процес в стопанството, както и да се даде възможност на всички работници и служители да ползват ПГО до края на календарната година, за която се полага.

В графика работодателят включва и определя и времето на ползване на ПГО и на работниците и слу-

ВЪПРОС: В ДГС имаме нов директор. В началото на декември 2014 г. той утвърди график за ползването от работниците и служителите на платен годишен отпуск (ПГО) за 2015 година. Размерът на дните за отпуски на всички работници и служители беше намален както спрямо този през 2014 г., така и от предвидения в подписания КТД с предишния директор на стопанството и в Браншовия колективен трудов договор на работещите в отрасъл "Горско стопанство" - Стопанисване, подписан и от директора на Държавното предприятие. Предложеният график беше посрещнат с единодушно неодобрение. Редно ли е директорът сам да изготвя графика и може ли едностранно да намали договорения размер на ПГО?

жителите, които са били поканени по реда на чл. 37 а, ал. 1 от НРВПО да определят времето на ползване на ПГО, но не са направили това, както и отложени отпуски от предходната календарна година и на тези, които са наети за изпълнение на сезонни работи и дейности, поради тяхната специфичност (чл. 37 б, ал. 1, 2 и 4 от НРВПО).

По-големи размери на отпуските по чл. 155 и 156 от КТ могат да се уговорят в КТД на стопанството, както и между страните по трудовото правоотношение (чл. 156 а от КТ). Определеният в КТД размер на ПГО (в случая - увеличен размер в сравнение с установените в трудовото законодателство) се прилага по индивидуалното трудово правоотношение с работника или служителя, спрямо когото действа КТД, като с него се подписва допълнително споразумение към основния индивидуален трудов договор. Защото съгласно чл. 66, ал. 1, т. 5 от КТ в трудовия договор се

посочва размерът на основния, удължения и на допълнителния ПГО, според уговореното в индивидуалния и в колективния трудов договор. И тъй като размерът на платения годишен отпуск е променлива величина, която може по години да се уговаря с различна продължителност, следващият за всяка календарна година ПГО трябва да се отразява чрез отделни споразумения между страните като приложение към основния индивидуален трудов договор.

Съгласно чл. 118, ал. 1 от КТ работодателят или работникът или служителят не могат да променят едностранно съдържанието на трудовото правоотношение (ТПО), освен в случаите и по реда, установени в закона. Всяка промяна в трудовото правоотношение се осъществява по взаимно съгласие между страните по ТПО за определено или неопределено време (чл. 119 от КТ).

Следователно работодателят не може едностранно да намали договорения размер на ПГО на работниците и служителите в ДГС. Когато работодателят не е разрешил ползването на отпуски за периода, посочен в графика, работникът или служителят има право сам да определи времето за ползването му, като уведоми за това работодателя писмено поне две седмици предварително (чл. 173, ал. 9 от КТ), до изтичането на двегодишния срок по чл. 176 а от КТ.

Справка: Чл. 66, ал. 1, т. 5; чл. 155, 156 и 156 а; чл. 172; чл. 173, ал. 1, 2, 3, 6, 7, 8 и 9; чл. 176 и чл. 176 а от КТ. Чл. 37 а, ал. 1, 2, 3 и 4; чл. 37 б, ал. 1, 2, 3 и 4 и чл. 37 в от НРВПО.

Николина НАНОВА
юрист при ФСОГСДП

РЕДКОЛЕГИЯ НА ВЕСТНИК "БЪЛГАРСКА ГОРА"

Българска
ГОРА

JSSN 1312-7055

<http://www.bulgarian-foresters.org>

Главен редактор - инж. Богдан БОГДАНОВ

Редакционен съвет:

проф. д-р Иван ПАЛИГОРОВ, проф. д-р Никола КОЛЕВ, доц. д-р Милко МИЛЕВ, доц. д-р Груд ПОПОВ, инж. Борис ГОСПОДИНОВ, инж. Илия СИМЕОНОВ

Редактор - Диана ПЕТРОВА

Предпечатна подготовка - инж. Ваня ИЛИЕВА

Печат - БОБ и Ко Принт

КОРЕСПОНДЕНТИ: инж. Иван ГЕОРГИЕВ - Берковица, инж. Георги МАНГУШЕВ - Благоевград, инж. Кирил ПЕТКОВ - Бургас, инж. Игнат ИГНАТОВ - Варна, д-р инж. Борислав ЯНГЪЗОВ - Кърджали, инж. Румяна ВЕЛЧЕВА - Ловеч, инж. Никола КАВАРДЖИКОВ - Пловдив, инж. Кирил ТОДОРОВ - Пазарджик, инж. Ирена БАНОВА - Русе, инж. Сашка ИВАНОВА - Смолян, инж. Румяна ПЕНЕВА - Сливен, инж. Ярослав ЯРОСЛАВОВ - Стара Загора, инж. Иван ГУНЧЕВ - Велико Търново, инж. Кирил ИВАНОВ - Кюстендил, инж. Николай СТОЯНОВ - Шумен, проф. Христо ЦАКОВ - Институт за гората, доц. Костадин БРОЩИЛОВ - ОСДГ - Бургас. *Всички мнения, изразени в авторски публикации, са лични и не ангажират Редакционния съвет.*

Съюз на лесовъдите в България
Банкова сметка: IBAN BG 90 STSA
№ 93000010117510, Банков код:
30021040, Банка ДСК - АД, клон 4
София 1000, бул. "Витоша" 15
За връзка със Съюза на лесовъдите
в България и със Съюза на
европейските лесовъди
e-mail: bggora@abv.bg
www.european-foresters.info
Телефон на СЛБ: 02 / 981 86 32

Екология

Природните паркове - да пазим и да увеличаваме

През последното десетилетие обществото ни се разтърсва от множество противоречия, които избухват в организирани и спонтанни протести. Орлов мост от столичен топоним се превърна в нарицателно. Колкото и да не ни се вярва, това се случи заради природните паркове на България, по точно заради два от тях - "Странджа" и "Витоша". За да разберем защо при наличието на толкова много проблеми в обществото е необходимо да се протестира за горите и парковете, трябва да се върнем назад в историята и опазването на природата у нас?

Зад известния факт за първата голяма защитена територия на Балканите - парк "Витоша", обявен през 1934 г., се крие една осемгодишна история на сдружаване. В уморената от войни и с разрушена икономика България от началото на XX в. се заражда желанието да прилича на другите държави поне в областта на опазването на природата. За да се изправи икономиката на страната след загубата на войни и национални територии, природните ресурси се използват неразумно и незаконно. Партизанщината и политическата търговия с постове водят до преексплоатация в горите и до непрофесионално управление. Браконьерството вследствие на наличието на огромен брой оръжия, останали в завърналите се от фронта българи, и липсата на прехрана практически унищожават популациите на ловните ни видове. В края на 20-те години махалото на обществен интерес започва да се обръща и през 1928 г. се създава Съюз за защита на родната природа. Инициативата е на Дружеството на българските лесовъди. Още през 1926 г. са изпратени писма до различни организации с покана да определят свои представители в бъдещата организация. Съгласието си дават Българското туристическо дружество и Юношеският туристически съюз, Българското ботаническо и Българското природоизпитателно дружество, Българската ловна организация, Българското геологическо дружество. През 1929 г. в Съюза се включва и Българският рибарски съюз. Още през първите години след създаването си Съюзът и неговите членове изнасят множество сказки и беседи в столицата и провинциалните градове. Съюзът, под председателството на проф. д-р Ст. Петков, проучва и предлага за обявяване първите български защитени територии - парк "Витоша" с двата резервата ("Бистришко бранище" и "Торфено бранище"), резерватите "Парангалица" в Рила и "Горна Еленица - Силкосия" в Странджа. Съюзът изготвя Наредбата-закон за защита на родната природа и правилника за прилагането ѝ. Исторически документи от дейността на Съюза за защита на родната природа можете да прочетете в интернет страницата

"Архиви за природата" (ecoarchiv.bg), поддържана от Асоциацията на парковете в България, и да се убедите, че опазването на горите и природата произтича от инициативата на гражданите и техните сдружения. Държавата понякога помага, понякога пречи, но най-често е инертна към темата за опазване на природата. Така е започнала историята на родните паркове, така и продължава.

За последвалите осемдесет години българските паркове се превърнаха в гръбнака на националната система от защитени територии. След приемането на Закона за защитените територии през 1998 г. те бяха разделени на два типа - природни и национални, в зависимост дали в тях се извършва реституция или не. Това разделение отново бе резултат от дискусиата за бъдещето на двата парка - "Витоша" и "Странджа". Всички соци-

Природен парк "Витоша"

Природен парк "Врачански Балкан"

Природен парк "Странджа"

логически проучвания показваха желанието на обществото тези паркове да бъдат със статут на национални - идеята имаше над 90 % подкрепа от българските граждани. Но един договор за ремонт на хотел "Копитото" обърна мнението на тогавашното мнозинство в Парламента и те изпаднаха от списъците на парковете с национално значение. Днес 14 парка - 3 национални и 11 природни, представляват 4/5 от площта на всичките ни защитени територии. Тук е мястото да споменем, че независимо от често посочваната любов на българина към природата, страната ни е сред последните държави в Европа по размер на защитените територии. У нас те заемат едва 5.5 % от площта на страната, докато за целия континент този процент е 15, а за страните членки на ЕС - 17. За да

Природен парк "Златни пясъци"

достигнем този среден процент за Европа при настоящия темп на обявяване на нови защитени територии, ще са необходими 150 години, естествено ако другите държави не правят нищо по темата през следващия век и половина. Колкото и да ни

обясняват, че повече защитени територии означава по-слабо развитие и по-малко работни места, фактите говорят друго - колкото е по-развита една икономика, толкова по-голяма част от държавата попада в системата от национални защитени

територии. Към 2012 г. защитените територии заемат 54 % от територията на Германия, 29 % - на Швейцария, 29 % - на Бразилия, 28 % - на Австрия, 22 % - на САЩ, 21 % - на Австралия, 20 % - на Нова Зеландия, 15 % - на Великобритания, 14 % - на Китай, 14 % - на Франция, 10 % - на Япония, и дори 9 % от територията на Русия. Правилото е ясно - колкото си по-развит, толкова повече се грижиш за природата си.

Тук е моментът да споменем за непропорционалната и непредставителната система от защитени територии у нас. В исторически план до края на XX в. защитените територии са създавани на принципите на естетиката: "Ей каква красива гора, трябва да я защитим" и се започва процедурата. Така достигаме до състояние, в което сме успели да съхраним в защитени територии представителни части от Витоша, Рила, Пирин, Странджа и Стара планина, включващи основно екосистеми на клека, смърча, муриите, черния бор и бука. В същото време едва 2 % от най-големия южен иглолистен масив на Европа - Родопите, и равнинните ни дъбови гори попадат в защитени територии. И не че не са правени опити за тяхната защита - в Министерството на околната среда и водите отлежават с десетилетия предложенията, а в някои случаи - и положителни протоколи от комисии, в които съм участвал и аз, за създаване на паркове в Източни и Западни Родопи, в Дунавската равнина и Тракийската низина. Нежеланието на държавната администрация за повече защитени територии е ясно видимо и дали нещо ще се е променило в тази политика, ще разберем, когато видим първия родопски природен парк.

Българските природни паркове заемат 45 % от

повече защитени територии на локално ниво. Урбанизацията и струпването на много хора в градските промишлени центрове като София, Варна, Перник, Сливен, Враца, Габрово, Русе и Шумен създават условия за създаването на този тип защитени територии като място за рекреация и възстановяване на градския човек. Например над 50 % от софиянци посещават поне веднъж ПП "Витоша" през годината, а една малка част от тях - всеки ден. Отделно природните паркове опазват източниците за питейни води на София, Перник, Сливен, Габрово и много малки населени места. Те са място за опазване на националната историческа памет - Рилския манастир, Поломието, Парория, Аладжа манастир, Шуменската крепост, Шипка и Бузлуджа и много други свидни за всеки българин места. Това историческо наследство, съчетано със съхранената природа, е превърнало парковете в най-голямото място за образование извън класните стаи. Близостта до големите туристически центрове създава от парковете това, което се нарича "туристически продукт" - преживяването и наслаждението, защото, не бива да се заблуждаваме, туристите у нас не търсят легло или храна, те си имат такива и у дома. Търсят нови преживявания и това е превърнало родните паркове в онзи "гръб" на масовия туризъм, без който България ще остане в графата на място с евтин алкохол и храна. Природните паркове са и местата, в които най-отдавна и най-лесно се правят научни изследвания - по историята на публикациите в природните науки можем лесно да възстановим и историята на създаването на защитените ни територии. Естествено вследствие на тези си функции парковете са и място за работа на част от обществото - основно на служителите в горите, но и на ангажираните с доставката на питейни води, с туризъм, образованието и науката.

Трудно е в една статия да обхванем смисъла и значението на историята от 80 години, 2 % от територията на България и труда на хиляди служители на горската администрация. Но, надявам се, че успях да обясня защо на Орлов мост природозащитните протести изпревариха социалните. Защото защитените територии у нас са нищожен процент от територията на страната, а който няма - пазим и малкото, което има. Защото можем да си представим градовете без тази или онази сграда, но не можем да си представим България без Витоша, Сините камъни, Вратцата, Узана и други. Защото, независимо от това какво правят държавните институции, ние като българи действително си обичаме природата.

Инж. Тома БЕЛЕВ